

PŘÍPRAVNÉ KATECHEZE pro VI. světové setkání rodin

„Rodina – učitelka lidských a křesťanských hodnot“

(Mexiko, D.F., 16.–18. ledna 2009)

Papežská rada pro rodinu

Obsah

1. Rodina jako místo prvního vzdělávání ve víře
2. Rodina jako učitelka pravdy o člověku: manželství a rodina
3. Rodina jako učitelka důstojnosti a úcty k celistvé lidské bytosti
4. Rodina předává lidské ctnosti a hodnoty
5. Rodina otevřená Bohu i druhému člověku
6. Rodina formuje jasné morální svědomí
7. Rodina jako první zkušenost s církví
8. Spolupracovníci rodiny: farnost a škola
9. Rodina a její model – rodina z Nazaretu
10. Rodina jako příjemce i činitel nové evangelizace

Struktura každého setkání

- A. Úvodní chvalozpěv
- B. Modlitba Otče náš
- C. Čtení z Bible
- D. Čtení z vyučování církve
- E. Zamyšlení
- F. Dialog
- G. Závazky
- H. Společná modlitba
- I. Modlitba za rodinu
- J. Závěrečný chvalozpěv

První katecheze: Rodina jako místo prvního vzdělávání ve víře

- A. Úvodní chvalozpěv
- B. Modlitba Otče náš
- C. Čtení z Bible Sk 16,22–34
- D. Čtení z vyučování církve

1. Bůh chce, aby každý člověk poznal a přijal jeho plán spásy, který byl zjeven a uskutečněn v Kristu (1 Tm 1,15–16). Bůh mluvil mnoha způsoby k našim předkům (Žd 1,1). V plnosti času (Ga 4,4) pak promluvil úplně a definitivně v Kristu (Žd 1,2–4). Otec pro nás nemá žádné jiné Slovo, neboť nám daroval jediné Slovo v Kristu (J 1,1nn).

2. Církev přijala poslání hlásat tuto úžasnou novinu každému člověku: „Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtíte je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého“ (Mt 28,19). Apoštolové tomuto poslání porozuměli a začali ho naplňovat už o Letnicích hlásáním Kristovy smrti a vzkříšení, kterým nejdříve naplnili Jeruzalém (Sk 1–5) a pak celý tehdy známý svět (Skutky apoštolů a epištoly).

3. Křesťanská rodina jako domácí církev má účast na tomto poslání. Prvními a hlavními příjemci misijního hlásání jsou v rodině její děti a příbuzní, jak o tom svědčí Pavlovy pastorační listy a následná praxe. Takto se žilo ve svatých manželstvích, takto působili svatí rodiče v každé době (např. otec sv. Terezie od Ježíše, otec sv. Terezie od dítěte Ježíše, stejně jako mnoho rodičů dnes). Ve světle radostné zkušenosti

církve v křesťanské společnosti Evropy, kdy rodina měla toto důležité vyučovací poslání vůči svým dětem, a také ve světle velmi závažných negativních důsledků, které dnes zakoušíme díky zanedbání tohoto poslání, vidíme, že se rodina musí znovu stát první učitelkou víry v těch národech, které dnes už opravdu nemůžeme nazývat křesťanskými, i v těch, kde víra sílí a kde je církev implantována. Nejdůležitější kazatelské poslání rodičů musí být plněno uprostřed vlastní rodiny, neboť by bylo velmi špatným svědectvím snažit se evangelizovat druhé a přitom zanedbávat evangelizaci svých vlastních. Rodiče předávají dětem víru svým příkladem křesťanského života i slovem.

4. Jádrem tohoto vzdělávání ve víře je radostné a živé hlásání Krista, který zemřel a vstal z mrtvých pro naše hříchy. Ostatní pravdy víry obsažené v Apoštolském vyznání víry, ve svátostech a v Desateru jsou ve velmi úzkém spojení s tímto jádrem. Lidské a křesťanské ctnosti jsou součástí integrálního vzdělávání ve víře. (Toto základní vzdělání dnes už téměř nikde nemůžeme předpokládat, ani v tzv. „křesťanských“ zemích, kde mnohdy rodiče žádají o iniciační svátosti pro své děti, přestože jejich vzdělání ve víře je spíše hrubou nevědomostí a jejich křesťanská praxe jen velmi nedostatečná.)

- E. Zamyšlení
- F. Dialog
- G. Závazky
- H. Společná modlitba
- I. Modlitba za rodinu
- J. Závěrečný chvalozpěv

Druhá katecheze : Rodina jako učitelka pravdy o člověku. Manželství a rodina.

- A. Úvodní chvalozpěv
- B. Modlitba Otče náš
- C. Čtení z Bible Gn 1,26–28
- D. Čtení z vyučování církve

1. Největší problém, kterému dnes rodina při křesťanské výchově dětí musí čelit, není problém náboženský, ale především antropologický: radikální eticko-filozofický relativismus. Podle něj neexistuje žádná objektivní pravda o člověku a následně ani o manželství a rodině. I samotné sexuální odlišnosti, biologicky vyjádřené v muži a ženě, se nechápu jako něco založeného na přirozenosti, ale jako pouhý kulturní produkt, který si každý může pozměnit dle vlastního chápání. To popírá a ničí existenci instituce manželství a rodiny jako takové.

2. Relativismus také tvrdí, že Bůh neexistuje, a tedy není možné ho poznat (ateismus a agnosticismus), a dále že neexistují trvalé hodnoty nebo etické normy. Jediná pravda je ta, která odpovídá parlamentní většině.

3. V tomto prostředí má rodina nevyhnutelný úkol – předat pravdu o člověku svým dětem. Tak jako v prvních stoletích i dnes je velmi důležité poznat první stránky knihy Genesis a porozumět jim: existuje dobrý a osobní Bůh, který stvořil muže a ženu, dal jim stejnou důstojnost, ale přesto jsou rozdílní a navzájem komplementární, a svěřil jim úkol rodit děti skrze trvalé spojení „v jednom těle“ (manželství). Tento text o stvoření člověka ukazuje dvojici muže a ženy podle Božího plánu jako první vyjádření spojení mezi osobami, neboť Eva je stvořena k obrazu Adama, a tím ho ve své odlišnosti doplňuje (Gn 2,8), aby vytvořili „jedno tělo“ (Gn 2,24). Oba mají poslání plodit, čímž je stávají spolupracovníky Stvořitele (Gn 1,28).

4. Tato pravda o člověku a manželství byla poznána i skrze lidský rozum. Každá kultura uznává ve svých zvycích a zákonech, že manželství spočívá ve spojení muže a ženy, přestože příležitostně byla uznávána i polygamie či polyandrie. Spojení osob stejného pohlaví nikdy nebylo za manželství považováno.

5. Sv. Pavel to velmi živě popsal v listu Římanům, kde vylíčil situaci pohanství své doby a morální zmatek, do kterého lidé upadli, když nechtěli uznat Boha, o kterém rozumem věděli (Ř 1,18–32). Tento úryvek Nového zákona by dnešní rodina měla dobře znát, aby její vyučovací aktivity nebyly budovány na písku. Neznalost Boha vede k zatemnění pravdy o člověku.

6. Církevní otcové nabízejí bohaté učení a jsou dobrým příkladem toho, jak postupovat, neboť museli detailně vysvětlit existenci Boží prozřetelnosti a Stvořitele, který stvořil svět, člověka a manželství jako něco dobrého, a bojovali proti pohanskému morálnímu zmatku, který ovlivňoval manželství a rodinu.

- E. Zamyšlení
- F. Dialog
- G. Závazky
- H. Společná modlitba
- I. Modlitba za rodinu
- J. Závěrečný chvalozpěv

Třetí katecheze : Rodina jako učitelka důstojnosti a úcty k celistvé lidské bytosti

- A. Úvodní chvalozpěv
- B. Modlitba Otče náš
- C. Čtení z Bible J 9,1–11
- D. Čtení z vyučování církve

1. Církev vidí v každém člověku živý obraz samotného Boha; obraz, který nachází pravý důvod své existence v tajemství Krista a je povolán ke stále hlubšímu poznávání této skutečnosti. Kristus nám zjevuje Boha v Jeho pravdě, ale zároveň zjevuje také člověka člověku. Od Boha dostal člověk nesrovnatelnou a nezczitelnou důstojnost, neboť byl stvořen podle Božího obrazu a podoby, aby se stal Jeho adoptivním synem. Kristus se svým vtělením jistým způsobem spojil s každým člověkem.

2. Lidská bytost má důstojnost jako osoba, protože byla stvořena k Božímu obrazu – není jen něčím, ale někým. Má schopnost sebepoznání, sebedarování ve svobodě a vstupování do spojení s druhými lidmi. Tento vztah s Bohem může být ignorován, zapomenut nebo oddálen, ale nikdy nemůže být zcela odstraněn, protože lidská osoba je osobní bytost stvořená Bohem, aby s Ním žila ve vztahu.

3. Muž a žena mají stejnou důstojnost, protože jsou oba Božím obrazem a také proto, že nejhlubší seberealizace dosahují ve vzájemném setkání osob skrze upřímné sebedarování. Žena doplňuje muže a muž doplňuje ženu. Muž a žena se vzájemně doplňují ne pouze z hlediska tělesného nebo psychologického, ale také ontologicky, protože „lidství“ se plně uskutečňuje pouze skrze dualitu „mužství“ a „ženství“. „Jednota dvou“ umožňuje zakusit mezosobní a vzájemné vztahy. Bůh také svěřuje úkol plození pouze této „jednotě dvou“.

4. Všechno stvoření bylo učiněno pro člověka. Ale člověk byl stvořen a milován sám o sobě. Člověk existuje jako jedinečná a neopakovatelná bytost. Je to bytost rozumná a inteligentní, schopná přemýšlet o sobě, a být si tedy vědomá svých činů.

5. Důstojnost lidské osoby – každé lidské osoby – nezávisí na žádné lidské instanci, ale na jejím vlastním bytí, stvořenému k obrazu a podobě Boží. Proto každý, kdo tuto důstojnost poníží, dopouští se velkého bezpráví vůči řádu Stvořitelem chtěným. Podobně i spravedlivá společnost může být uskutečněna pouze v úctě k transcendentní důstojnosti lidské osoby.

6. Lidé postižení jsou i přes svá omezení a tělesné utrpení stále plně lidskými subjekty nesoucími práva a povinnosti, které nikdo nesmí diskriminovat či zneužívat.

7. Nenarození jsou osobami od chvíle početí, a jejich život nesmí být zničen skrze potraty či vědecké experimenty. Ničení nenarozeného života, který je zcela nevinný, je skutkem nejvyššího násilí a vážným proviněním v Božích očích.

- E. Zamyšlení
- F. Dialog
- G. Závazky
- H. Společná modlitba
- I. Modlitba za rodinu
- J. Závěrečný chvalozpěv

Čtvrtá katecheze : Rodina předává lidské ctnosti a hodnoty

- A. Úvodní chvalozpěv
- B. Modlitba Otče náš
- C. Čtení z Bible J 1,43–51

D. Čtení z vyučování církve

1. Rodina vzniká z intimního sdílení života a manželské lásky založené na manželství muže a ženy a je prvořadým místem mezilidských vztahů, základem lidského života a pravzorem každé sociální organizace. Tato kolébka života a lásky je správným místem, kde se má člověk zrodit a vyrůstat, přijímat první myšlenky o pravdě a dobru, učit se, co znamená milovat a být milován a také co to znamená být osobou. Rodina je přirozeným společenstvím, kde člověk nalézá první zkušenosti a učí se lidskému sociálnímu chování, protože neobjevuje pouze vztah mezi „já“ a „ty“, ale zde také činí krok k „my“. Vzájemné dávání muže a ženy spojených v manželství vytváří prostředí, ve kterém dítě může rozvíjet svůj potenciál, uvědomit si svou důstojnost a připravit se pro svůj jedinečný a neopakovatelný úděl. V tomto prostředí přirozené náklonnosti, která spojuje členy rodinného společenství, je každý člen uznáván a je mu svěřena zodpovědnost.

2. Rodina vychovává člověka v každém jeho rozměru, aby naplnil svou důstojnost. Je tím nejvhodnějším prostředím pro vyučování a předávání kulturních, etických, sociálních a duchovních hodnot, které jsou nezbytné pro rozvoj a blaho jak členů rodiny, tak společnosti. Je to skutečně škola sociálních ctností, jakou potřebuje každý člověk. Rodina lidem pomáhá rozvinout základní hodnoty, které jsou nepostradatelné pro utváření svobodných, čestných a zodpovědných občanů. K těmto hodnotám patří pravda, spravedlnost, solidarita, pomoc slabým, láska k druhým, tolerance atd.

3. Rodina je tou nejlepší školou, která vytváří společenství a bratrské vztahy v podmínkách současných individualistických trendů. Opravdová láska, která je duší rodiny ve všech jejích dimenzích, je možná pouze tehdy, když člověk upřímně daruje sebe druhým. Milovat znamená dávat a přijímat něco, co se nedá koupit ani prodat, ale co je možné pouze svobodně a vzájemně darovat. Díky lásce je každý člen rodiny uznáván, přijímán a respektován ve své důstojnosti. Láska dává povstat vztahům, které jsou žity ve svobodném dávání a ze kterých vyrůstají nezištné a hluboké vazby. Zkušenost ukázala, že rodina každodenně vytváří síť mezilidských vztahů, což nás připravuje na život ve společnosti v ovzduší úcty, spravedlnosti a opravdového dialogu.

4. Křesťanská rodina ukazuje svým dětem, že jejich prarodiče a další staří lidé nejsou zbyteční, i když už nejsou produktivní, ani nejsou břemenem, když potřebují nezištnou a stálou péči svých dětí a vnuků. Nová generace se tak učí, že kromě ekonomických a funkčních hodnot existují ještě hodnoty lidské, kulturní, morální a sociální, které jsou dokonce těm předcházejícím nadřazeny.

5. Rodina také pomáhá objevit sociální hodnotu majetku, který vlastní. Stůl, kde společně jíme stravu přizpůsobenou zdraví a věku všech členů rodiny, je příkladem sice prostým, ale výstižným, který nám ukazuje sociální smysl vytvořených věcí. Dítě tak vstřebává kritéria a postoje, které bude potřebovat později ve větší rodině, kterou je společnost.

E. Zamyšlení

F. Dialog

G. Závazky

H. Společná modlitba

I. Modlitba za rodinu

J. Závěrečný chvalozpěv

Pátá katecheze : Rodina otevřená Bohu i druhému člověku

A. Úvodní chvalozpěv

B. Modlitba Otče náš

C. Čtení z Bible Ef 5,25–33

D. Čtení z vyučování církve

1. Člověk je stvořen podle obrazu a podoby Boha, aby žil a byl s Ním. Pro člověka není přirozený ateismus, agnosticismus a náboženská lhostejnost a tato situace ve společnosti nemůže být konečná. Člověk je ve své podstatě svázán s Bohem, podobně jako je dům svázán s architektem, který ho vytvořil. Bolestné následky hříchu mohou tento horizont zatemnit, ale dříve nebo později se projeví hluboká touha po domově a lásce našeho nebeského Otce. Zakoušíme něco podobného jako marnotratný syn v podobnoství, který nepřestal být synem svého otce, i když opustil jeho dům, a i přes svou svévoli nakonec cítil neodolatelnou touhu po návratu. Všichni lidé touží po Bohu a prožívají podobnou zkušenost jako sv. Augustin, i když ji třeba neumějí vyjádřit stejně silně a krásně jako on: „Stvořil jsi nás pro sebe,

Pane, a nepokojné je naše srdce, dokud nespočine v tobě." (Vyznání 1,1).

2. Křesťanská rodina si tuto skutečnost uvědomuje, a proto staví Boha do pozornosti svých dětí od první chvíle jejich vědomé existence. Je to prostředí, které dýchají a vstřebávají. To jim pomáhá objevit a přijmout Boha, Ježíše Krista, Ducha svatého a Církev. Od chvíle narození dítěte rodiče žádají Církev o svátosti, nejdříve o svátost křtu, a radostně přinášejí své děti, aby přijaly křestní vodu. Později je doprovázejí k prvnímu svatému přijímání a k biřmování, zapíší je do hodin náboženství a vyhledají pro ně školu, která jim dá nejlepší katolické vzdělání.

3. Skutečná křesťanská výchova se ovšem neomezuje na to, že je Bůh zahrnut mezi důležité skutečnosti života dětí, ale má se stát středem jejich života, aby všechny další aktivity a skutečnosti (inteligence, pocity, svoboda, práce, odpočinek, bolest, nemoc, alergie, hmotné vlastnictví, kultura, zkrátka vše) byly utvářeny a vedeny láskou k Bohu. Dítě by si mělo zvyknout zamyslet se před každou činností: „Co by Bůh chce, abych právě teď dělal nebo nedělal?“ Ježíš Kristus potvrdil víru a přesvědčení stoupců Starého zákona v to, co nazývali „velkým přikázáním“, když odpověděl učiteli zákona, že „první přikázání je toto: miluj Hospodina, Boha svého, z celého svého srdce, z celé své duše a z celé své síly.“ (Mk 12,28; L 10,25; Mt 22,36).

4. Tuto výchovu uprostřed Boží lásky uskutečňují rodiče především skrze skutečnosti každodenního života, když se společně modlí před jídlem, když učí děti vděčnosti Bohu za každý dárek, který dostanou, když se k Němu obracejí s každou bolestí, ať už má jakoukoli formu, když společně v neděli chodí na mši nebo ke svátosti smíření atd.

5. Znalec zákona se ptal, které přikázání je první. Ale když mu Ježíš odpověděl, dodal: „Druhé je mu podobné. Miluj bližního jako sebe samého.“ Lásku k bližnímu je tedy „jeho přikázáním“ a „znamením“ jeho učedníků. Sv. Jan k tomu dodává s jemným psychologickým vhledem: „Kdo nemiluje svého bratra, kterého vidí, nemůže milovat Boha, kterého nevidí.“ (1 J 4,20).

6. Rodiče mají pomoci svým dětem, aby objevily druhé lidi, své bližní, zvláště ty potřebné, a aby se věnovaly určité malé, ale stále službě: půjčování hraček sourozencům, pomoc menším dětem, dávání almužny chudým na ulici, návštěva nemocných příbuzných, doprovázení prarodičů a drobná pomoc, přijetí druhých skrze přehlédnutí drobných nedorozumění a každodenních omezení apod. Tyto věci při stálém opakování formují povahu a vytvářejí dobré návyky, pomáhají stavět se k životu skrze „předsudek“ získaný láskou k druhým, a tak je činí schopnými vytvářet novou společnost.

- E. Zamyšlení
- F. Dialog
- G. Závazky
- H. Společná modlitba
- I. Modlitba za rodinu
- J. Závěrečný chvalozpěv

Šestá katecheze : Rodina formuje jasné morální svědomí

- A. Úvodní chvalozpěv
- B. Modlitba Otče náš
- C. Čtení z Bible Ef 6,1-17
- D. Čtení z vyučování církve

1. Moderní člověk je stále více přesvědčen, že důstojnost a povolání lidské osoby vyžaduje, aby člověk vedený svou inteligencí objevoval hodnoty vepsané v jeho přirozenosti, neustále je rozvíjel a v životě uskutečňoval a takto dosahoval pokroku. Ovšem úsudek o morálních hodnotách, tedy o tom, co je dobré a co ne, co se má dělat a čemu je třeba se vyhnout, nemůže záviset na jeho osobní úvaze. Člověk v hloubce svého svědomí objevuje zákon, který si nestanovil sám a který musí poslouchat. Tento zákon byl vepsán Bohem do srdce člověka, aby kromě snahy o vlastní zlepšení byl právě podle tohoto zákona osobně souzen.

2. Není tudíž pravdivé zdůrazňování důstojnosti člověka, nerespektuje-li také základní zákony přirozenosti. Mnohé konkrétní podmínky a potřeby lidského života se samozřejmě změnily a budou se měnit i nadále. Vyvíjející se zvyky a způsoby života budou muset přesto zůstat v mezích neměnných principů založených na základních elementech a podstatných vztazích lidského života, na elementech a

vztazích, které jsou hlubší než měnící se historické podmínky.

3. Tyto základní, rozumem pochopitelné principy jsou obsaženy v božském, věčném, objektivním a univerzálním zákoně, skrze který Bůh spravuje, řídí a ovládá svět i cesty lidského společenství podle plánu své moudrosti a lásky. Bůh dává člověku účast na svém zákoně, aby tak člověk stále více poznával neměnnou pravdu. Kristus také učinil církev sloupem a základem pravdy a dal jí trvalou podporu Ducha svatého, aby mohla jednoznačně uchovávat pravdu morálního řádu a přesně interpretovat nejen zjevený zákon, ale také morální principy, které pramení ze samotné lidské přirozenosti a ovlivňují rozvoj a zdokonalení člověka.

4. Mnozí lidé dnes tvrdí, že normy pro určité lidské jednání nevycházejí z lidské přirozenosti nebo ze zjeveného zákona, ale že jediným absolutním a neměnným zákonem je úcta k lidské důstojnosti. Filozofický a morální relativismus dokonce popírá existenci objektivní pravdy ve smyslu etického bytí či jednání. Každý by tak měl svou pravdu, danou individuální interpretací skutečnosti, osobní inteligencí a svědomím. Společný život by nás tedy vedl k pravdě, kterou všichni uznávají, a souhlas s ní by nám dovoľoval žít v pokoji. Na tomto základě jsou postaveny zákony vycházející z demokratického parlamentu. Církev by k tomu neměla nic říkat, a pokud něco říká, je to považováno za neodpovídající a za nebezpečné demokratickému pořádku.

5. Pro člověka, rodinu a společnost to má katastrofální důsledky. Takto se ospravedlňuje potrat jako právo ženy, pokusy o uzákonění eutanázie, umělá kontrola porodnosti, zákony stále shovívavější k rozvodům, mimomanželské vztahy atd.

6. Křesťanská rodina stojí před ohromnou výzvou, aby kovala morální svědomí svých dětí v pravdě a pevnosti. Přitom musí svědomitě ctít jejich důstojnost a svobodu, což jim pomůže rozvinout zdravé svědomí ve velkých otázkách lidského života, jako jsou obdiv a úcta k Bohu Stvořiteli a Spasiteli, láska k rodičům, úcta k životu, vlastnímu tělu a tělu druhého člověka, k hmotnému majetku, úcta k bližnímu, bratrství mezi lidmi, obecně platný cíl stvoření, odmítavý postoj k diskriminaci z důvodů náboženských, sociálních nebo ekonomických apod. Pravidla Desatera a Blahoslavenství jsou důležitými body v tomto vyučování.

7. Dnešní rodiče by měli s přesvědčením a odvahou učit své děti těmto hodnotám, a začít mohou tou nejradikálnější, kterou je existence pravdy, potřeba ji hledat a následovat, aby mohli být lidsky naplněni. Dalšími klíčovými hodnotami jsou láska ke spravedlnosti a jasná, citlivá sexuální výchova, která vede k osobní úctě k tělu a překonání mentality a praxe, která je redukuje na pouhý objekt sobeckého požitku.

8. Základní podmínkou této výchovy je pěstovat v dětech lásku k Církvi, zejména k papeži, biskupům a kněžím, aby skrze ně uviděli starost dobré matky, která je miluje a pouze jim touží pomoci žít patřičný a důstojný život v tomto světě stejně jako těšit se z rozjímání o Bohu ve slávě.

- E. Zamyšlení
- F. Dialog
- G. Závazky
- H. Společná modlitba
- I. Modlitba za rodinu
- J. Závěrečný chvalozpěv

Sedmá katecheze : Rodina jako první zkušenost s církví

- A. Úvodní chvalozpěv
- B. Modlitba Otče náš
- C. Čtení z Bible Sk 2,36–47
- D. Čtení z vyučování církve

1. Církev – Boží lid, Mystické Tělo Kristovo a Chrám Ducha svatého – je univerzálním znamením a nástrojem spásy skrze trojí službu evangelizace, slavení a dobročinnosti. Díky službě evangelizace církev hlásá velikou novinu, že „Bůh chce, aby všichni lidé došli spásy“ (1 Tm 2,4) a že poslal světu svého jediného Syna. Skrze službu iniciačních svátostí přijímá nové členy, posilňuje je a živí; skrze uzdravující svátosti léčí jejich hříchy a tiší jejich nemoci; skrze svátosti kněžského svěcení a manželství se účinně stará o sebe i o společnost. Skrze život v dobročinnosti buduje bratrství Božích dětí a stává se kvasem lidské společnosti.

2. Rodina je první zkušeností církve, se kterou se člověk setkává, protože právě v rodině člověk získává prvotní a základní zasvěcení ve víře, přijímá první svátosti a prožívá první zkušenost s dobročinností.

3. Hned jak se dítě narodí, rodiče ho přinesou ke křtu a začínají ho vyučovat, aby mohlo později přijmout také svátost biřmování a první svaté přijímání, a tak bylo zasvěceno v tajemství Krista a církve. Děti se už v době, kdy stěží mohou něčemu rozumět, učí prvním modlitbám, jako je žehnání před jídlem, používají náboženské symboly a jsou zasvěceny do základů lásky k Panně Marii. Když už chápou více, rodiče jim čtou Boží slovo a vysvětlují je prostým a přiměřeným způsobem. V době rozhodování o osobním povolání, ať už je to manželství, kněžství, řeholní život nebo celibát ve světě, jsou rodiče svým dětem nablízku a nabízejí pomoc. Od chvíle narození jim věnují velikou a stálou citovou náklonnost, zvláště jsou-li nemocné nebo trpí nějakou deformací nebo jiným fyzickým či psychickým nedostatkem.

4. Zvláště intenzivní zkušenost církve v rodině dítě prožívá, když se spolu s rodiči účastní nedělní mše svaté. Setkává se tam s dalšími rodinami, bratry a sestrami ve víře, slyší Boží slovo, modlí se za všechny potřebné a sytí se Kristem, který se za nás obětoval. Víra roste a rozvíjí se těmito krásnými zkušenostmi, které dávají smysl běžnému životu a vlévají do srdce pokoj.

5. Zvláštní zkušenosti s církví v její apoštolské dimenzi ve zvláštních chvílích se také prožívají v rodině, např. svátek Božího dětství, Světová neděle, kampaň proti hladu, pomoc rozvojovým zemím nebo zemím zasaženým zemětřesením, cyklony, větším neštěstím apod.

- E. Zamyšlení
- F. Dialog
- G. Závazky
- H. Společná modlitba
- I. Modlitba za rodinu
- J. Závěrečný chvalozpěv

Osmá katecheze : Spolupracovníci rodiny: farnost a škola

- A. Úvodní chvalozpěv
- B. Modlitba Otče náš
- C. Čtení z Bible Lk 6,6–11
- D. Čtení z vyučování církve

1. Křesťanská výchova zajisté usiluje o lidskou zralost, ale zvláště se snaží posílit v pokřtěných dary přijaté z víry; učí je uctívat Boha Otce v duchu a v pravdě (J 4,13), především při liturgii; vychovává je k životu podle „nového člověka“ ve spravedlnosti a svatosti pravdy (Ef 2,22–23), aby tak dosáhli zralého lidství, měřeno mírou Kristovy plnosti (Ef 4,13) a účinně tak přispívali ke křesťanskému uspořádání světa (GE, 2).

2. Když rodiče dávají život svým dětem, berou na sebe velmi vážnou povinnost vychovávat je a také získávají právo být jejich prvními a nejdůležitějšími vychovateli. Jejich povinností je vytvořit rodinné prostředí vedené láskou a úctou k Bohu a člověku, což napomáhá ucelené výchově dětí. Jak již bylo zmíněno v předchozích katechezích, rodina je první školou sociálních ctností, které potřebuje každá společnost, prostorem, kde se děti učí už od raného věku znát a ctít Boha a milovat svého bližního, místem, kde získávají první zkušenosti s lidskou společností a s církví, a také nejúčinnějším prostředím, kde mohou být děti uvedeny do občanské společnosti i do Božího lidu. Role křesťanské rodiny pro život a rozvoj církve je opravdu mimořádně důležitá, takže je velmi těžké ji něčím nahradit.

3. Rodina ovšem nemůže své poslání nést sama, potřebuje pomoc státu. Povinností občanské společnosti je ochrana práv a závazků rodičů a dalších lidí, kteří mají podíl na výchově, a spolupráce s nimi, zvláště je-li úsilí rodičů a dalších zúčastněných nedostatečné, aby bylo dosaženo cíle výchovy podle principu subsidiarity a podle přání rodičů, a také vytvoření náležitých škol a institucí, které jsou potřebné k obecnému dobru. Stát tedy nemá být antagonistický vůči rodičům nebo se stavět do konfliktu s nimi, naopak má být jejich nejlepším spolupracovníkem, který poskytuje vše to, co rodiče poskytnout nemohou, podle jejich požadavků. Tato loajální a účinná spolupráce nutně zahrnuje také učitele ve všech soukromých i státních výchovně-vzdělávacích střediscích. Prospěch z této spolupráce budou mít v první řadě děti, ale následně také společnost a škola, protože tyto děti se stanou v budoucnu lepšími občany a mnohé z nich významně přispějí k rozvoji škol.

4. Rodina také potřebuje farnost. Rodiče vychovávají děti ve víře především skrze svědectví svého

křesťanského života, zvláště skrze zkušenost bezpodmínečné lásky, jakou své děti milují, a hluboké lásky jednoho k druhému, což je živým znamením lásky Boha Otce. Podle svých možností jsou povoláni také dávat dětem náboženské poučení, což se obvykle děje příležitostně a nepravidelně, skrze zjevování přítomnosti tajemství Krista Spasitele ve světě, v událostech rodinného života, ve sváteční dny liturgického roku, ve školních aktivitách, ve farnosti, v různých skupinách apod. Potřebují ovšem pomoc farnosti, neboť život víry v dětech zraje, když jsou vědomě začleňovány do konkrétního života Božího lidu, což se děje zvláště ve farnosti. Ta je místem, kde nejdříve dítě, dospívající a později dospělí slaví svátosti a jsou jimi živeni, účastní se liturgie stejně jako dynamického společenství dobročinnosti a apoštolské služby. Farnost by tedy vždy měla sloužit rodičům, ne naopak, zvláště ve svátostech křesťanské iniciace.

5. Rodina, škola a farnost jsou tři skutečnosti integrované do výchovy dětí. Čím bude spolupráce mezi nimi větší, tím lepší budou vztahy a účinnější výchova.

- E. Zamyšlení
- F. Dialog
- G. Závazky
- H. Společná modlitba
- I. Modlitba za rodinu
- J. Závěrečný chvalozpěv

Devátá katecheze : Rodina a její model – rodina z Nazaretu

- A. Úvodní chvalozpěv
- B. Modlitba Otče náš
- C. Čtení z Bible Lk 2,41–52
- D. Čtení z vyučování církve

1. V evangeliu máme jen několik skrovných zmínek o rodině z Nazaretu, ale jsou velmi ilustrativní.

2. Tato rodina je budována na základě manželství Josefa a Marie. Byli skutečně manželským párem, jak to uvádí Matoušovo i Lukášovo evangelium, a žili tak až do Josefovy smrti. Ježíš byl opravdu Mariiným synem. Josef nebyl jeho biologickým otcem – nezplodil ho – a nebyl ani jeho adoptivním nebo náhradním otcem, ale lidé z Nazaretu v něm viděli Ježíšova otce, protože nic nevěděli o tajemství vtělení a také proto, že byl Josef Mariiným mužem. To je v dnešní době velmi důležitá skutečnost, neboť naše občanská legislativa a kulturní prostředí přeje zvykovému právu a ryze civilním vztahům, rozvodům atd. Nazaretská rodina je dnes vykreslena jako příklad svazku muže a ženy trvale spojenými vztahem lásky, který má i dimenzi veřejnou.

3. Nazaretská rodina žila stejně jako každá jiná rodina v tomto městě. Vedli život prostý, plný chudoby, pokory a tvrdé práce, ctili kulturní a náboženské tradice své země, byli hluboce zbožní, ač vzdáleni od centra náboženské a občanské moci. Návštěvník Nazaretu, který by neznal skutečnosti, které známe my, by nenašel na svaté rodině nic zvláštního; od ostatních rodin se nelišili bydlením, oděvem ani jídlem, stejně jako všichni ostatní se zúčastňovali náboženských událostí v synagoze, nebyli nijak odlišní. Bůh nám chtěl ukázat, že každodenní život je místem, kde On na nás čeká, právě tam ho můžeme milovat a naplňovat plány, které s námi má. Tajemství takového života spočívá v tom, že žijeme se stejnou láskou a nasazením jako Svatá rodina.

4. Evangelia přesně neudávají Josefovu živnost – možná byl kovář, tesař, řemeslník... Ale říkají jasně, že pracoval rukama a tak si vydělával na živobytí. Maria tak jako všechny vdané ženy mlela mouku a pekla každodenní chleba, vykonávala domácí práce a drobné služby pro druhé. O Ježíšovi se v tomto smyslu neříká nic, ale dá se předpokládat, že pomáhal Marii a později Josefovi s jeho manuální prací. Nazaretská rodina žila to, co dnes nazýváme „evangelium práce“, což znamená, že je práce chápána jako nádherná skutečnost, která nám dává účast na tvořivém působení Božím. Tato práce živí rodinu a pomáhá druhým k posvěcení. Je to dokonalý model i pro moderní rodinu. Mnozí lidé tak dodnes žijí, a přestože mnohé ženy pracují mimo domov a používají k domácím pracem různé technologie, zůstává tento model v podstatě beze změny.

5. Nazaretská rodina byla hluboce zbožná a nábožensky praktikující. Modlili se před každým jídlem tak jako jiné zbožné rodiny, každý týden chodili do synagogy, aby slyšeli čtení ze Starého zákona a jeho výklad, chodili do Jeruzaléma na poutní svátky, jako byly Velikonoce a Letnice, a modlili se známé „Slyš, Izraeli“ třikrát denně. Podobně i pro dnešní rodinu jsou modlitby před jídlem, účast na nedělní mši svaté

a čtení z Písma stále základem k naplnění poslání křesťanské výchovy.

6. Středem života Nazaretské rodiny byl Bůh, byl pro ně vším. Ještě před sňatkem Josef důvěřoval Bohu, když mu skrze anděla sdělil, že Mariino těhotenství je z Ducha svatého. Když se vzali, uslyšeli od dítěte, které právě našli po dnech úporného hledání, tato slova: „Jak to, že jste mě hledali? Což jste nevěděli, že musím být tam, kde jde o věc mého Otce?“ (L 2,49). Nerozuměli tomu, ale přijali to a snažili se nalézt smysl. Maria neztratila víru, ani když viděla svého syna přibitého na kříž jako zločince, odsouzeného představenými města. Křesťanská rodina, jejíž život je stálým střídáním světla a stínu, nachází pokoj a radost ve vědomí, že Bůh je s nimi, i když všemu úplně nerozumějí.

- E. Zamyšlení
- F. Dialog
- G. Závazky
- H. Společná modlitba
- I. Modlitba za rodinu
- J. Závěrečný chvalozpěv

Desátá katecheze : Rodina jako příjemce i činitel nové evangelizace

- A. Úvodní chvalozpěv
- B. Modlitba Otče náš
- C. Čtení z Bible: Sk 18,23–28
- D. Čtení z vyučování církve

1. „Budoucí evangelizace velmi závisí na domácí církvi“ (řeč Jana Pavla II. na Třetím generálním setkání latinskoamerických biskupů, 1979). Navíc je rodina srdcem nové evangelizace (řeč Jana Pavla II. k africkým biskupům, kteří mají na starost službu rodinám, 1992). Historie církve to od počátku potvrzovala. Typickým příkladem je sv. Augustin, který se z Boží milosti obrátil po mnoha slzách své matky sv. Moniky. Rodina plní „poslání kázat evangelium zvláště skrze výchovu dětí“ (EV 92).

2. Evangelizační poslání rodiny je zakořeněno ve křtu a bere na sebe novou formu díky milosti vyplývající ze svátosti manželství.

3. Evangelizační poslání křesťanské rodiny je nutné zvláště tam, kde se protináboženská legislativa snaží zabránit vzdělání ve víře nebo kde vzrůstá nechota věřit či kde zesvětštění dosáhlo takového stupně, že je prakticky nemožné žít skutečně náboženský život. To se děje především v komunistických a postkomunistických zemích a v tzv. zemích prvního světa. Domácí církve je tam jediným místem, kde děti a mládež mohou získat katechezi v nejzákladnějších pravdách.

4. Rodina má specifický způsob evangelizace, který nespočívá ve velkých kázáních či teoretických přednáškách, ale děje se skrze každodenní lásku, prostotu, konkrétní věci a svědectví každého dne. Takto se předávají nejdůležitější hodnoty evangelia. Tímto způsobem se víra šíří – nepozorovatelně, zato skutečně, což z rodiny činí prvotní a nejlepší semeniště povolání ke kněžství, zasvěcenému životu a celibátu ve světě.

5. Služba křesťanských rodičů, kterou konají jménem evangelia, je ve své podstatě službou církve. To znamená, že je zakořeněna v poslání církve a vychází z něho a je také zaměřena na budování těla Kristova. Služba rodiny a její evangelizační role se musí tudíž odehrávat ve společenství diecéze a farnosti a citlivě ladit se službou evangelizace a katechizace v církvi.

6. Tento eklesiální charakter evangelizačního poslání křesťanské rodiny znamená plně misijní a katolický rozměr, a to v souladu s Kristovým univerzálním příkazem: „Jděte do celého světa a kažte evangelium všemu stvoření.“ (Mk 16,15). Proto je možné nalézt i rodiče, kteří cítí naléhavou potřebu nést Kristovo evangelium „až na sám kraj světa“, tak jak se to dělo v prvotních komunitách křesťanů. V každém případě však je potřeba nést misijní poslání do okolí rodiny a hlásat evangelium nevěřícím či vzdáleným příbuzným či rodinám, které nežijí v manželské soudržnosti.

7. Křesťanská rodina se stává misijním společenstvím, když přijímá evangelium a zraje ve víře. „Rodina, podobně jako církve, má být prostorem, kde je evangelium předáváno a kde se šíří. V rodině, která si je vědoma svého poslání, každý její člen evangelizuje a je evangelizován. Nejenom rodiče předávají evangelium svým dětem, ale mohou od nich také přijmout hluboce žité evangelium... Taková rodina

evangelizuje ostatní rodiny i své okolí." (EN 71).

- E. Zamyšlení
- F. Dialog
- G. Závazky
- H. Společná modlitba
- I. Modlitba za rodinu
- J. Závěrečný chvalo zpěv

Prameny:

DRUHÝ Vatikánský koncil: Pastoralní konstituce Světlo národů Lumen gentium (LG) a Pastoralní konstituce o církvi v dnešním světě Gaudium et Spes (GS); Deklarace o křesťanské výchově Gravissimum educationis (GE)

PAVEL VI.: Encyklika Lidský život Humanae vitae (HV); Apoštolská exhortace Hlásání evangelia Evangelii nuntiandi (EN)

JAN PAVEL II: Apoštolská exhortace O úkolech křesťanské rodiny v současném světě Familiaris consortio (FC); Dopis rodinám Gratissimam sane; Encyklika o životě, který je nedotknutelné dobro Evangelium Vitae (EV)

BENEDICT XVI.: Různá pojednání týkající se rodiny
(v angličtině: http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/speeches/index_en.htm)

KATECHISMUS KATOLICKÉ CÍRKVE (KKC)

KOMPENDIUM SOCIÁLNÍ NAUKY CÍRKVE

Zdroj:

http://www.rodiny.cz/ncpr/aktualni/setkani_rodin_2009/esp/015catequesis.htm

24.10.2008